

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЛЬОТНА АКАДЕМІЯ
НАЦІОНАЛЬНОГО АВІАЦІЙНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ISSN 2522-1477

НАУКОВИЙ ВІСНИК ЛЬОТНОЇ АКАДЕМІЇ

Серія: Педагогічні науки

Збірник наукових праць

ВИПУСК 12

Кропивницький
2022

*Збірник наукових праць затверджено
Вченою радою Льотної академії Національного авіаційного університету
(протокол № 12 від 27.10.2022 р.) та
Вченою радою Національного авіаційного університету (протокол № 7 від 23.11.2022 р.)*

*Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації КВ № 22644-12544Р від 26.04.2017 року
Міністерства юстиції України*

*Збірник включено до Переліку наукових фахових видань України категорії «Б»
Наказом МОН України від 02 липня 2020р. № 886*

*Збірник реферується Українським реферативним журналом «Джерело» (засновники: Інститут проблем реєстрації інформації Національної академії наук України, Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського), журнал індексується в міжнародній наукометричній базі **Index Copernicus** (ICV 2019: 86,45), Google Scholar, базі метаданих CrossRef, WorldCat, Research Bible, Fatcat.*

Рецензенти:

Ненько Ю. П. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземних мов, Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля, м. Черкаси

Желясков В. Я. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри гуманітарних дисциплін, Дунайський інститут Національного університету «Одеська морська академія», м. Ізмаїл

Науковий вісник Льотної академії. Серія: Педагогічні науки. Збірник наукових праць / Гол. ред. О. І. Москаленко. Кропивницький: ЛА НАУ, 2022. Вип. 12. 167 с.

У «Науковому віснику Льотної академії. Серія: Педагогічні науки» зібрано статті авторів, що сприяють вирішенню існуючих проблем професійної підготовки фахівців різних галузей, аналізу зарубіжного досвіду фахової підготовки та застосуванню інноваційних підходів до професійної освіти у контексті євроінтеграції.

Публікації видання адресовано науковцям і практикам у галузі педагогіки. Збірник наукових праць буде корисним студентам, курсантам, магістрантам, аспірантам, докторантам та всім зацікавленим особам.

Редакційна колегія публікує статті у авторській редакції. Автори несуть відповідальність за достовірність інформації, точність фактів, цитат, інших відомостей.

При використанні матеріалів, опублікованих у науковому віснику, збереження авторських прав обов'язкове.

Адреса редакційної колегії: 25005, м. Кропивницький, вул. Степана Чобану, 1,
тел. 38 (0522) 39-44-34; e-mail: naukvisped@sfa.org.ua

MINISTRY OF SCIENCE AND EDUCATION OF UKRAINE
NATIONAL AVIATION UNIVERSITY
FLIGHT ACADEMY OF NATIONAL AVIATION UNIVERSITY

ISSN 2522-1477

SCIENTIFIC BULLETIN OF FLIGHT ACADEMY

Section: Pedagogical Sciences

Collection of scientific papers

ISSUE 12

Kropyvnytskyi
2022

*Collection of scientific papers is approved by
Academic Board of Flight Academy of National Aviation University
(Protocol № 12 from 27.10.2022) and by
Academic Board of National Aviation University (Protocol № 7 from 23.11.2022)*

*Certificate of state registration
Printed mass media KB № 22644-12544P from 26.04.2017
Ministry of Justice of Ukraine*

*Bulletin is included in Professional Publications List of Ukraine of category "B"
Order of MSE of Ukraine from July, 2, 2020, № 886*

*Bulletin is reviewed by Ukrainian reviewed journal "Dzherelo" (founders: Institute of Information Registration Problems of National Academy of Science of Ukraine, Vernadsky National Library of Ukraine). The journal is indexed in the international scientific databases **Index Copernicus** (ICV 2019: 86,45), Google Scholar and CrossRef, WorldCat, Research Bible, Fatcat metadata database.*

Referents:

Nenko Ju. P. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Foreign Languages Department, Cherkasy Institute of Fire Safety named after the Heroes of Chernobyl, Cherkasy

Zheliaskov V. Ya. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Humanities, Danube Institute of the National University "Odesa Maritime Academy", Izmail

Scientific Bulletin of Flight Academy. Section: Pedagogical Sciences. Collection of readings / editor-in-chief O.I. Moskalenko. Kropyvnytskyi: FA NAU, 2022. Issue 12. 167 p.

"Scientific Bulletin of Flight Academy. Section: Pedagogical Sciences" represents the articles which highlight modern problems of specialists' professional training in different fields, the analysis of foreign experience of professional training and innovative approaches to professional education in the context of European integration.

The scientific publications are addressed to the scientists and practicing professionals in pedagogics. Collection of scientific papers may be useful for students, cadets, Master students, post-graduate students and all concerned.

Editorial board publishes the articles in authorial release. Authors bear responsibility for authenticity of information, accuracy of facts, quotations, other relevant information.

Provision of authors' copyright of the materials published in Scientific Bulletin.

Address of Editorial Board: 25005, Kropyvnytskyi, Stepan Chobanu Str., 1,
tel. 38 (0522) 39-44-34; e-mail: naukvisped@sfa.org.ua

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Москаленко Олена Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, Льотна академія Національного авіаційного університету, Україна

Відповідальний секретар:

Урсол Оксана Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент, Льотна академія Національного авіаційного університету, Україна

Члени редакційної колегії:

Барановська Лілія Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, Україна

Герасименко Людмила Сергіївна, кандидат педагогічних наук, доцент, Льотна академія Національного авіаційного університету, Україна

Гундаренко Олена Володимирівна (Olena Hundarenko), доктор філософії PhD, Жилінський університет, Словачка Республіка

Данилко Оксана Григорівна, кандидат педагогічних наук, доцент, Льотна академія Національного авіаційного університету, Україна

Данильчук Лариса Олексіївна, доктор педагогічних наук, професор, Хмельницький національний університет, Україна

Дефорж Ганна Володимирівна, доктор історичних наук, професор, Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, Україна

Дроздова Ірина Петрівна, доктор педагогічних наук, професор, Державний біотехнологічний університет, Україна

Журат Юлія Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Україна

Калініченко Надія Андріївна, доктор педагогічних наук, професор, Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, Україна

Керницький Олександр Михайлович, кандидат педагогічних наук, доцент, Національна академія Національної гвардії України, Україна

Кубілей Севда (Sevda Kubilay), доктор філософії PhD, Університет Нігде Омер Халісдемір, Турецька Республіка

Лелакова Ева (Eva Leláková), доктор філософії PhD, Жилінський університет, Словачка Республіка

Лещенко Геннадій Анатолійович, доктор педагогічних наук, професор, Льотна академія Національного авіаційного університету, Україна

Муравська Світлана Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент, Льотна академія Національного авіаційного університету, Україна

Пухальська Галина Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, доцент, Льотна академії Національного авіаційного університету, Україна

Радул Сергій Григорович, кандидат педагогічних наук, доцент, Льотна академія Національного авіаційного університету, Україна

Сальник Ірина Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, Україна

Суркова Катерина Вікторівна, кандидат педагогічних наук, доцент, Льотна академія Національного авіаційного університету, Україна

Тернавська Тетяна Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, доцент, Льотна академія Національного авіаційного університету, Україна

EDITORIAL STAFF

Chief Editor:

Moskalenko Olena, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Flight Academy of National Aviation University, Ukraine

Executive secretary:

Ursol Oksana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate professor, Flight Academy of National Aviation University, Ukraine

Members of Editorial Staff:

Baranovska Liliya, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, National Pedagogical Dragomanov University, Ukraine

Herasymenko Liudmyla, PhD, Associate Professor, Flight Academy of the National Aviation University, Ukraine

Hundarenko Olena, PhD, University of Zilina, Slovak Republic

Danylko Oksana, PhD, Associate Professor, Flight Academy of the National Aviation University, Ukraine

Danylchuk Larysa, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Khmelnytskyi National University, Ukraine

Deforzhan Hanna, Doctor of Historical Sciences, Professor, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University, Ukraine

Drozdova Irina, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, State Biotechnological University, Ukraine

Zhurat Yulia, PhD, Associate Professor, Yuriy Fedkovych Chernivtsy National University, Ukraine

Kalinichenko Nadiya O, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian, State Pedagogical University, Ukraine

Kernickyi Oleksandr, PhD, Associate Professor, National Academy of National Guard of Ukraine, Ukraine

Kubilay Seveda, PhD in Educational Sciences Niğde Ömer Halisdemir University, Turkey

Leláková Eva, PhD, Assistant Professor, University of Zilina, Slovak Republic

Leshchenko Hennadii, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Flight Academy of the National Aviation University, Ukraine

Muravska Svitlana, PhD, Associate Professor, Flight Academy of the National Aviation University, Ukraine

Pukhalska Galyna, PhD, Associate Professor, Flight Academy of the National Aviation University, Ukraine

Radul Serhii, PhD, Associate Professor, Flight Academy of the National Aviation University, Ukraine

Salnyk Iryna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University, Ukraine

Surkova Kateryna, PhD, Associate Professor, Flight Academy of the National Aviation University, Ukraine

Ternavska Tetiana, PhD, Associate Professor, Flight Academy of the National Aviation University, Ukraine

ЗМІСТ

ВАЙНТРАУБ М. А.

Формування педагогічної культури у майбутніх педагогів професійного навчання у закладах вищої освіти 11

ГЛЯНЕНКО К. А.

Професійна підготовка педагогів в умовах оновлення змісту освіти 17

ДАНИЛЮК І. М.

Педагогічні особливості застосування методів продуктивного навчання під час підготовки майбутніх офіцерів Національної гвардії України 23

ДЕМЧЕНКО І. В., ХАРЛАМОВА Л. С.

Ефективність дистанційного освітнього процесу за допомогою засобів інформаційно-комунікаційних технологій 30

ДЕФОРЖ Г. В., КАЛІНІЧЕНКО Н. А.

Розвиток біологічної освіти у центральному регіоні України 36

ДРОЗДОВА І. П., ІВАНИШИН Г. Я.

Особливості процесу породження іншомовної професійної діяльності студентів немовних спеціальностей закладів вищої освіти 45

ЗЕЛЕНСЬКА Л. М., ТИМЧЕНКО С. В.

Інноваційні технології ситуативного моделювання в іншомовній підготовці майбутніх авіаційних фахівців 53

ЛОПАТЮК О. В.

Використання цифрових технологій під час занять із фізичної підготовки фахівців авіаційної галузі 60

ЛЕЩЕНКО Г. А.

Формування дослідницької компетентності майбутніх магістрів авіаційного транспорту 66

МАНДРИК Я. С., ОВЧАРЕНКО О. Я.

Інтеграція професійно орієнтованих дисциплін і фахової практики на підставі головних контекстних ознак освітньо-професійної програми «Аварійне обслуговування та безпека на авіаційному транспорті» в умовах дистанційного навчання 73

МОСКАЛЕНКО О. І., ПОПКОВ Б. І.

Екологічна освіта майбутніх судноводіїв як психолого-педагогічна проблема 81

ОЛЕКСЕНКО К. Б.

Експериментальне дослідження підготовки майбутніх учителів початкової школи до проектування навчального середовища 87

ПУХАЛЬСЬКА Г. А., КЕРНИЦЬКА Л. І. Теоретичний аналіз проблеми формування готовності майбутніх пілотів цивільної авіації до взаємодії у виробничо-технологічній діяльності	94
РАДУЛ С. Г., ХАРЛАМОВА Л. С. Іншомовна підготовка майбутніх авіаційних фахівців: дослідження соціокультурного складника	101
САЛЬНИК І. В. Підходи до організації лабораторного практикум у підготовці вчителя фізики під час дистанційного навчання	108
СОСНОВА М. А. Аналіз історичного досвіду та сучасної концепції підготовки майбутніх педагогів	117
СУНДУКОВА І. В. Забезпечення емоційної стійкості в умовах здоров'язбереження майбутніх учителів фізичної культури	126
СУРКОВА К. В., ЛОМАКІНА М. Є., ДАНИЛКО О. Г. Компоненти моделі формування емоційної стійкості авіадиспетчерів	132
FOMENKO Tetiana, BILOTSEKOVETS Marina Interactive efl classes for developing students' critical thinking in agrarian university	140
HERASYMENKO Liudmyla, MURAVSKA Svitlana Main aspects of teaching Academic English for PhD students	146
PIVEN Victoria, CHEREDNYCHENKO Nataliia Professional competence development of future pilots in air communication	152
TSAROVA Liudmyla, KOVALOVA Inna, MARTYNENKO Nadiia Self-study work in online mode as an innovative foreign language learning technology	158

CONTENTS

VAINTRAUB Mark

Formation of pedagogical culture in future teachers of professional education in institutions of higher education 11

GLYANENKO Kateryna

Professional training of teachers in the conditions of updating of the education content 17

DANILUK Igor

Pedagogical features of the application of productive learning methods in the training of future officers of the National Guard of Ukraine 23

DEMCHENKO Inha, KHARLAMOVA Liliia

Efficiency of the distance educational process with the help of information and communication technologies 30

DEFORZH Hanna, KALINICHENKO Nadiya

Development of biological education in the Central Region of Ukraine 36

DROZDOVA Iryna, IVANYSHYN Halyna

Features of the process of the emergence of the foreign language professional activity of students of non-lingual specialties in higher education institutions 45

ZELENSKA Lilia, TYMCHENKO Svitlana

Innovative simulation technologies in foreign language training of future aviation specialists 53

LOPATIUK Olena

Use of digital technologies during physical training classes of aviation industry specialists 60

LESHCHENKO Hennadii

Formation of research competence of future masters of aviation transport 66

MANDRYK Yana, OVCHARENKO Oleksandr

Integration of professionally-oriented disciplines and professional practice based on the main contextual features of the educational and professional program "Emergency service and safety in aviation transport" in the conditions of distance learning. .73

MOSKALENKO Olena, POPKOV Borys

Environmental education of future navigators as psychological and pedagogical problem 81

OLEKSENKO Karina

An experimental study of the preparation of future primary school teachers for designing an educational environment 87

PUCHALSKA Galina, KERNYTSKA Lada Theoretical analysis of the problem of forming the readiness of future civil aviation pilots for interaction in production and technological activities	94
RADUL Serhii, KHARLAMOVA Liliia Foreign language training of future aviation specialists: research of the socio-cultural component	101
SALNYK Iryna Approaches to the organization of laboratory Practicum in physics teacher training during distance education	108
SOSNOVA Miroslava Analysis of historical experience and modern concept of the future teachers training	117
SUNDUKOVA Iryna Ensuring emotional resistance in conditions of health care of future physical education teachers	126
SURKOVA Kateryna, LOMAKINA Maryna, DANILKO Oksana Components of the air traffic controllers' emotional stability formation model	132
ФОМЕНКО Т. М., БІЛОЦЕРКОВЕЦЬ М. А. Розвиток навичок критичного мислення студентів на інтерактивних заняттях з англійської мови в аграрному університеті	140
ГЕРАСИМЕНКО Л. С., МУРАВСЬКА С. М. Основні аспекти викладання дисципліни «Наукова англійська мова» для майбутніх докторів філософії	146
ПІВЕНЬ В. В., ЧЕРЕДНИЧЕНКО Н. Г. Розвиток професійної комунікативної компетентності у майбутніх пілотів	152
ЦАРЬОВА Л. В., КОВАЛЬОВА І. В., МАРТИНЕНКО Н. О. Самостійна робота в режимі навчання онлайн як інноваційна технологія вивчення іноземної мови	158

УДК 355.588+355.587.007.2 (043.3)
DOI 10.33251/2522-1477-2022-12-73-80

МАНДРИК Яна Сергіївна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
аварійно-рятувальної, професійно-прикладної
фізичної підготовки та туризму,
Льотна академія
Національного авіаційного університету
ORCID 0000-0002-4972-6991

ОВЧАРЕНКО Олександр Якович,
старший викладач кафедри
аварійно-рятувальної, професійно-прикладної
фізичної підготовки та туризму,
Льотна академія
Національного авіаційного університету
ORCID ID 0000-0002-9795-9482

ІНТЕГРАЦІЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ДИСЦИПЛІН І ФАХОВОЇ ПРАКТИКИ НА ПІДСТАВІ ГОЛОВНИХ КОНТЕКСТНИХ ОЗНАК ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ «АВАРІЙНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ ТА БЕЗПЕКА НА АВІАЦІЙНОМУ ТРАНСПОРТІ» В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Проведено дослідження методу інтеграції професійної підготовки майбутніх фахівців з аварійного обслуговування та безпеки на авіаційному транспорті шляхом урахування міжпредметних зв'язків професійно орієнтованих дисциплін і фахової практики на основі головних контекстних ознак: класифікації надзвичайної ситуації, процедур пошуково-рятувальних робіт, видів пошуково-рятувальних сил та засобів, етапів пошуково-рятувальної операції.

Ключові слова: інтеграція професійної підготовки, майбутні фахівці з аварійного обслуговування та безпеки на авіаційному транспорті, міжпредметні зв'язки.

Постановка проблеми. У нових реаліях українська вища освіта зіштовхнулася з новими викликами – під час повномасштабної війни ефективно надати освітні послуги та підготувати високопрофесійних авіаційних фахівців в умовах дистанційного навчання. Адже сьогодні професійна підготовка авіаційних фахівців тривалий час відбувається дистанційно, з надважким емоційним та фізичним навантаженням, зі сповіщеннями повітряних тривог, відсутністю світла, інколи неможливістю майбутніх авіаційних фахівців мати доступ до занять. Зростає необхідність упровадження в освітній процес сучасних технологій, орієнтованих на досягнення високих та стійких результатів педагогічної діяльності, незважаючи на всі перешкоди.

Нові виклики, пов'язані зі зростанням на території України кількості надзвичайних ситуацій, швидка локалізація та своєчасна ліквідація наслідків яких може бути значною мірою здійснена із застосуванням авіації, зумовлюють і формування нових методів, технологій, форм та способів її застосування. А це, своєю чергою, зумовлює необхідність удосконалення професійної підготовки авіаційного персоналу, а саме майбутніх фахівців з аварійного обслуговування та безпеки на авіаційному транспорті (АО та БАТ).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз літератури показав, що багато вітчизняних та зарубіжних учених, серед яких – Т. С. Плачинда, Т. О. Єліна, І. Л. Бім, Л. Я. Зеня, Н. Ф. Бориско, Д. Е. Кільдеров, Л. А. Сажко, О. Г. Данилко та ін., приділяють

увагу вивченню методу інтеграції навчання.

У своїх дослідженнях Д. Е. Кільдеров [3], визначає інтеграцію як важливий дидактичний принцип у системі освіти, а міжпредметні зв'язки – основою інтеграційних процесів. Учений вважає, що складні функції міжпредметної інтеграції пов'язані з галузями багатьох знань, і в результаті проведення диференціації, класифікації, систематизації відбувається підвищення ефективності сприйняття засад професійної підготовки.

Т. С. Плачинда [5, с. 195] зазначає, що головними завданнями інтеграції під час професійної підготовки майбутніх авіаційних фахівців є формування знань і вмінь з професійно орієнтованих дисциплін, уміння використовувати міжпредметні зв'язки різних дисциплін.

На думку Т. О. Єліної, реалізація міжпредметних зв'язків засобами інтеграції необхідна, коли узагальнюються знання студентів, отримані під час вивчення різних дисциплін і виявлення загальних для цілої низки дисциплін провідних ідей, навколо яких доцільно інтегрувати різні види знань і зв'язувати їх у цілісні системи [2].

Ми повністю поділяємо думку О. Г. Данилко [1] щодо важливості мотивації майбутніх авіаційних фахівців в інтеграційному процесі, особливо в умовах дистанційного навчання.

Грунтуючись на аналізі проведення дистанційного навчання з освітньо-професійної програми «Аварійне обслуговування та безпека на авіаційному транспорті» та необхідного рівня професійної підготовки таких фахівців, уточнено чинники, що впливають на ефективність дистанційного навчання, а саме: технічні можливості оснащення викладачів та здобувачів вищої освіти (ВО); сучасний рівень підготовки здобувачів ВО; професійна та психологічна підготовка викладачів в умовах дистанційного навчання; адаптація навчально-методичного забезпечення для дистанційного навчання з професійно орієнтованих дисциплін з аварійного обслуговування та безпеки на авіаційному транспорті; організація дистанційного навчання; відмова техніки та зв'язку; комплекс обмежень; непередбачувані обставини; наявність електронних засобів навчання.

Унаслідок усебічного аналізу цих досліджень та сучасного стану дистанційного навчання є необхідність у пошуку якісно нових підходів до професійної підготовки фахівців АО та БАТ в умовах дистанційного навчання.

Практика пошуку та рятування вимагає від фахівців з АО та БАТ: оперативного й високопрофесійного ухвалення рішень для розв'язання поставлених завдань; з'ясування в найкоротший термін місця авіаційної події; своєчасної допомоги пасажиром і членам екіпажу; надання кваліфікованої домедичної допомоги постраждалим. Для успішної реалізації авіаційних пошуково-рятувальних робіт фахівці повинні оптимально планувати, організовувати, координувати та проводити пошуково-рятувальні операції в екстремальних умовах діяльності. Час виконання технологічних операцій із пошуку та рятування є вирішальним для збереження життя постраждалих в авіаційній катастрофі [4].

Усі вище зазначені вимоги необхідно враховувати під час розроблення (адаптування) науково-методичного забезпечення для дистанційного навчання з професійно орієнтованих дисциплін освітньо-професійної програми «Аварійне обслуговування та безпека на авіаційному транспорті».

Метою статті є дослідження методу інтеграції фахової підготовки майбутніх фахівців АО та БАТ, який реалізується на підставі головних контекстних ознак.

Виклад основного матеріалу. Інтеграція фахової підготовки реалізується шляхом урахування міжпредметних зв'язків професійно орієнтованих дисциплін і фахової практики на підставі головних контекстних ознак. У процесі підготовки майбутніх фахівців АО та БАТ усі професійно орієнтовані дисципліни («Організація та технологія проведення пошуково-рятувальних робіт», «Пошуково-рятувальне обладнання та засоби радіозв'язку», «Цивільний захист») і фахова практика пов'язані нерозривними зв'язками в інтересах одержання інтегрованої якості, тому що жодна із цих професійно орієнтованих дисциплін і фахова

практика не можуть окремо сформувати професійну підготовку майбутніх авіафахівців [4].

Наукове обґрунтування та впорядкованість міжпредметних зв'язків професійно орієнтованих дисциплін і фахової практики майбутніх фахівців АО та БАТ дадуть змогу підвищити рівень професійної підготовки цих спеціалістів.

На рис. 1 представлено міжпредметні зв'язки професійно орієнтованих дисциплін і фахової практики для забезпечення ефективного авіаційного пошуку та рятування (планування, організації, координування, проведення пошуково-рятувальних робіт (ПРР)).

Рис. 1 Міжпредметні зв'язки для забезпечення авіаційного пошуку та рятування

Із проведеного аналізу пошуково-рятувальних робіт встановлено, що помилки у своїй професійній діяльності фахівці з авіаційного пошуку та рятування допускали, перш за все, через невміння інтегровано приймати рішення в екстремальних умовах. Тому лише єднанням взаємозв'язків, взаємодоповнень професійно орієнтованих дисциплін і фахової практики можливо досягти формування професійної готовності майбутніх авіафахівців.

Зв'язки між дисциплінами «Організація та технологія проведення пошуково-рятувальних робіт», «Пошуково-рятувальне обладнання та засоби радіозв'язку», «Цивільний захист» і фаховою практикою різноманітні та залежать від відношень між елементами підсистем (дисциплін) і системи формування професійної підготовки майбутніх фахівців АО та БАТ у цілому.

Із позиції системного підходу елементами підсистем (дисциплін) є терміни, поняття та факти. На основі системного підходу під час наукового обґрунтування міжпредметних зв'язків інтегруються такі компоненти системи: мета, завдання, зміст, методи навчання, форми організації, засоби навчання, контроль формування професійної підготовки. Міжпредметні зв'язки професійної підготовки майбутніх фахівців АО та БАТ представлено на рис. 2.

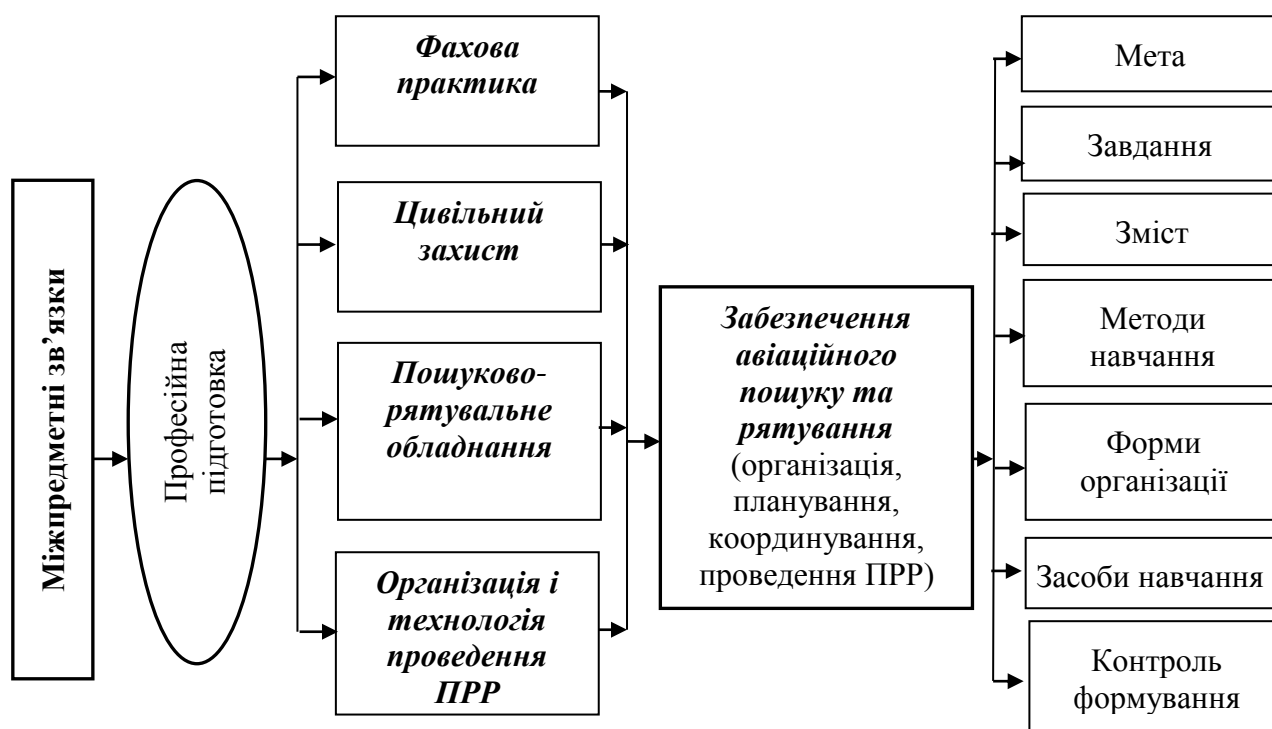

Рис. 2 Міжпредметні зв'язки професійної підготовки майбутніх фахівців АО та БАТ

Водночас забезпечення авіаційного пошуку та рятування формується у процесі ефективної інтеграції змісту професійно орієнтованих дисциплін і фахової практики.

Розрізняють декілька видів міжпредметних зв'язків як форм взаємодії частин та елементів професійних знань, навичок і вмінь із погляду їх змісту і спеціальних особливостей проявлення: інформаційний, часовий, операційний та функціональний.

Інформаційний вид міжпредметних зв'язків із професійно орієнтованих дисциплін і фахової практики включає поняття, гіпотези, факти, мовну форму. Наприклад, із дисципліни «Пошуково-рятувальне обладнання та засоби радіозв'язку» інформаційний вид міжпредметних зв'язків включає інформаційні зв'язки: тактико-технічні характеристики пошуково-рятувальних ПС; комплектація та способи застосування пошуково-рятувального обладнання, яким оснащені пошуково-рятувальні ПС; нормативні посилання щодо можливостей використання пошуково-рятувального обладнання; визначення найбільш ефективного пошуково-рятувального ПС у даній аварійній ситуації.

Часовий вид міжпредметних зв'язків передбачає етапність у вивченні професійно орієнтованих дисциплін і проходження фахової практики для забезпечення авіаційного пошуку та рятування. А саме – вивчаються з деяким випередженням дисципліни «Організація та технологія проведення пошуково-рятувальних робіт» і «Пошуково-рятувальне обладнання та засоби радіозв'язку», у процесі яких майбутні фахівці АО та БАТ вивчають як організовувати, планувати, координувати та проводити ПРР у разі авіаційної події (АП), а також можливості використання пошуково-рятувального обладнання та ін. Потім у процес навчання вводиться дисципліна «Цивільний захист», у процесі якої майбутні фахівці вчаться ефективно залучати авіаційні пошуково-рятувальні сили та засоби у разі виникнення надзвичайної ситуації, не пов'язаної з АП. Такий підхід забезпечує ефективне засвоєння матеріалу дисциплін. Завершається процес формування проходженням фахової практики.

Операційний вид міжпредметних зв'язків базується на розумових операціях, якими характеризується мислення: послідовно та чітко довести до завершення вирішуване питання, тобто виконувати свої професійні обов'язки; уміти аналізувати аварійну ситуацію,

мати здатність до пошуку закономірностей розвитку АП; планувати та організовувати проведення ПРР; швидко та правильно приймати рішення у складній та часто змінюваній обстановці АП в умовах ліміту та дефіциту часу; швидко осмислювати інформацію, декодувати, аналізувати та узагальнювати її.

Функціональний вид міжпредметних зв'язків із професійно орієнтованих дисциплін і фахової практики проявляється у взаємодії окремих елементів системи, між її частинами та системою у цілому.

У нашому дослідженні метод інтеграції фахової підготовки майбутніх фахівців АО та БАТ реалізується на підставі головних контекстних ознак, що відображено на рис. 3.

Рис. 3 Інтеграція професійно орієнтованих дисциплін і фахової практики на підставі головних контекстних ознак

На основі аналізу нормативно-законодавчих документів, що регламентують пошуково-рятувальну діяльність, вивчення професійної діяльності майбутніх фахівців з авіаційного пошуку та рятування, сучасних вимог до рівня професійної готовності цих майбутніх фахівців виділено головні контекстні ознаки, а саме:

- за класифікацією надзвичайної ситуації (АП відбулася в межах аеропорту; АП відбулася за межами аеропорту, місце відомо; АП відбулася за межами аеропорту, місце не відомо; надзвичайна ситуація, не пов'язана з АП);
- за видами пошуково-рятувальних сил та засобів (авіаційні, наземні, морські);
- за процедурами пошуково-рятувальних робіт (оцінка умов пошуку, вибір пошуково-рятувальних сил та засобів, розподіл району пошуку та пошуково-рятувальних сил та засобів, вибір схем пошуку, проведення пошукових та аварійно-рятувальних робіт на місці АП);
- за етапами пошуково-рятувальної операції (організаційний, планувальний,

координаційний та проведення ПРР).

Приклад інтеграції професійно орієнтованих дисциплін та фахової практики на основі головних контекстних ознак представлено на рис. 4.

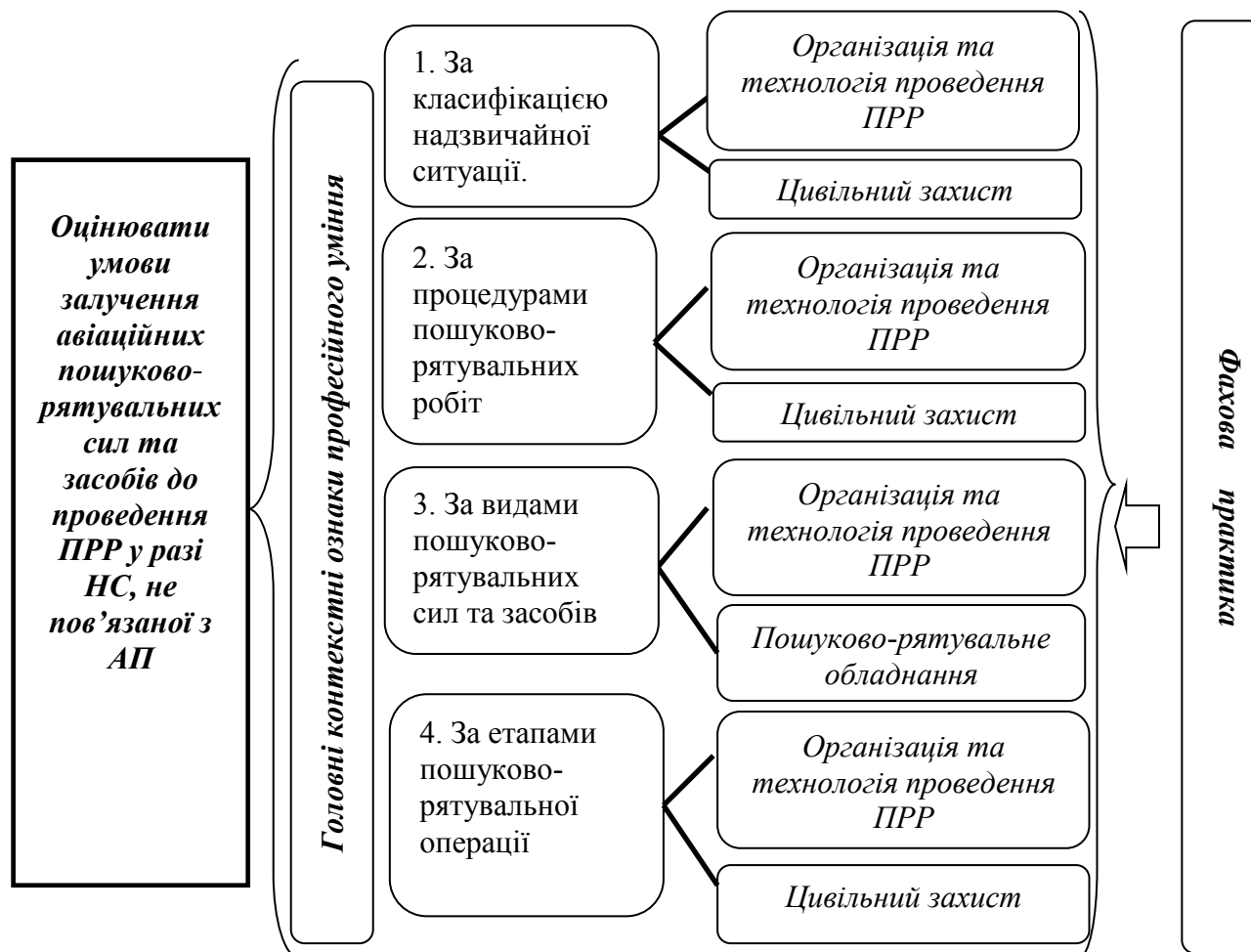

Рис. 4 Інтеграція професійно орієнтованих дисциплін і фахової практики під час формування професійного вміння на основі головних контекстних ознаках

Висновки та перспективи подальших досліджень. Реалізація методу інтеграції професійної підготовки майбутніх фахівців АО та БАТ шляхом урахування міжпредметних зв'язків професійно орієнтованих дисциплін і фахової практики на основі головних контекстних ознак забезпечить сформованість у них інтегративних професійних знань, навичок, умінь з організації, планування, координування та проведення ПРР.

У найближчій перспективі ми плануємо розроблення інтегративних професійних завдань для майбутніх фахівців АО та БАТ з урахуванням часових та інформаційних обмежень, що реалізуватиметься шляхом поетапного ускладнення умов виконання професійних завдань, а саме: дефіцит та ліміт часу, неповнота, неоднозначність, недостовірність інформації, чисельність джерел інформування, які можна реалізувати за дистанційної форми навчання.

Список використаних джерел

1. Данилко О. Г., Сагановська Л. А. Застосування принципів інтеграції при вивченні інформаційних технологій у процесі підготовки майбутніх авіаційних фахівців. *SCIENCES OF EUROPE. Серія: PEDAGOGICAL SCIENCES*. 2018. № 18. С. 27–30. URL:

file:///C:/Users/HOME/Downloads/application-of-integration-principles-for-the-investigation-of-information-technologies-in-the-process-of-preparation-of-future-aviation-properties.pdf (дата звернення: 12.10.2022).

2. Єліна Т. О. Підсилення міжпредметних зв'язків засобами ознакової інтеграції. *Матеріали міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Соціум. Наука. Культура»*. URL: <http://intkonf.org/elina-to-pidsilennya-mizhpredmetnih-zvyazkiv-zasobami-oznakovoyi-integratsiyi> (дата звернення: 12.10.2022).

3. Кільдеров Д. Е. Інтеграційні процеси як соціально-педагогічна проблема підвищення якості освіти. *Вища освіта України (додаток 1) 2012. Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології»*. 2012. Т. 2. С. 144–151.

4. Мандрик Я. С. Формування професійної готовності майбутніх диспетчерів координаційного центру пошуку та рятування: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04; Українська інженерно-педагогічна академія. Харків, 2015. 287 с.

5. Плачинда Т. С. Інтегративний підхід під час професійної підготовки майбутніх фахівців. *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка»*. 2016. Вип. 35. С. 190–198.

References

1. Danulko, O., Sahanovska, L. (2018). Zastosuvannia pryntsypiv intehtatsii pry vyvcheni informatsiinykh tekhnolohii u protsesi pidhotovky maibutnikh aviatsiinykh fakhivtsiv [*The application of the principles of integration in the study of information technologies in the process of training future aviation specialists*]. (pp. 27-30). Retrived from: <https://file:///C:/Users/HOME/Downloads/application-of-integration-principles-for-the-investigation-of-information-technologies-in-the-process-of-preparation-of-future-aviation-properties.pdf> (application date 20.09.2022).

2. Yelina, T.O. Pidsylennia mizhpredmetnykh zviazkiv zasobamy oznakovoi intehtatsii. Mater. mizhnarod. naukovo-prakt. Internet-konf. Retrived from: <http://intkonf.org/elina-to-pidsilennya-mizhpredmetnih-zvyazkiv-zasobami-oznakovoyi-integratsiyi>. (application date 20.09.2022).

3. Kilderov, D.Ye. (2012). Integraciini procesy yak socialno-pedagogichna problema pidvyshchennya yakosti osvity. Vyshcha osvita Ukrainy (dodatok 1) 2012. Tematychnyi vypusk "Pedagogika vyshchoi shkoly: metodologiya, teoriya, tehnologii". T. 2. S. 144-151.

4. Mandryk, Y.S. (2015). Formuvannia profesiinoi hotovnosti maibutnikh dyspetcheriv koordynatsiinoho tsentru poshuku ta riaturvannia [*Formuvannia profesiinoi hotovnosti maibutnikh dyspetcheriv koordynatsiinoho tsentru poshuku ta riaturvannia*]. Candidate's thesis. Kharkiv: Ukrainka inzhenerno-pedahohichna akademiia [in Ukrainian].

5. Plachynda, T.S. (2016). Intehtatyvnyi pidkhid pid chas profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv [*An integrative approach during professional training of future specialists*]. Liudynoznavchi studii. Seriiia "Pedahohika" Humanities studies. "Pedagogy" series, 35, 190-198 [in Ukrainian].

MANDRYK Yana, PhD in Pedagogics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Emergency Rescue, Professionally Applied Physical Training and Tourism, Flight Academy of National Aviation University;

OVCHARENKO Oleksandr, Senior Lecturer of the Department of Emergency Rescue, Professionally Applied Physical Training and Tourism, Flight Academy of National Aviation University.

INTEGRATION OF PROFESSIONALLY-ORIENTED DISCIPLINES AND PROFESSIONAL PRACTICE BASED ON THE MAIN CONTEXTUAL FEATURES OF THE EDUCATIONAL AND PROFESSIONAL PROGRAM "EMERGENCY SERVICE"

AND SAFETY IN AVIATION TRANSPORT" IN THE CONDITIONS OF DISTANCE LEARNING

Abstract. *In connection with the war in Ukraine, the number of emergencies has significantly increased, the rapid localization and timely elimination of the consequences of which can be largely carried out with the use of aviation and directly with the participation of future specialists in "Emergency service and safety in air transport", and the formation of new methods, technologies, forms and methods of professional training of these specialists.*

In the course of the study, the following factors affecting the effectiveness of distance learning of professionally oriented disciplines in the educational and professional program "Emergency service and Safety in Air Transport" were clarified: technical possibilities of equipping teachers and applicants for higher education; current level of training of applicants for higher education; professional and psychological training of teachers in conditions of war and distance learning; adaptation of teaching and methodological support for distance learning in professionally oriented disciplines; organization of distance learning; failure of equipment and communication; a set of restrictions; unforeseen circumstances; availability of electronic learning tools.

The article presents the scientific substantiation and orderliness of interdisciplinary connections of professionally-oriented disciplines and professional practice in the professional training of future specialists in "Emergency service and safety in air transport".

The integration of professional training is considered by taking into account the interdisciplinary links of professionally oriented disciplines "Organization and technology of search and rescue operations", "Search and rescue equipment and radio communications", "Civil protection" and professional practice based on the main contextual features: classification of emergency situations, search and rescue procedures, types of search and rescue forces and means, stages of search and rescue operations.

During the professional training of future specialists in "Emergency service and safety in aviation transport", it is proposed to model professional activity based on time and information constraints, which is implemented by gradually complicating the conditions for performing professional tasks, namely: shortage and time limit, incompleteness, ambiguity, unreliability of information, the number of sources of information.

Key words: *integration of professional training, future specialists in emergency service and safety in aviation transport, interdisciplinary links.*

*Одержано редакцією: 22.09.2022 р.
Прийнято до публікації: 23.11.2022 р*